

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης 1999/311/ΕΚ, σχετικά με την έγκριση της τρίτης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Tempus III) (2000-2006)»

(COM(2002) 47 τελικό — 2002/0037 (CNS))

(2002/C 149/10)

Στις 11 Φεβρουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 2002 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Florio.

Κατά την 390ή σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

«Η συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ενισχύει και βελτιώνει το συνολικό σύστημα των σχέσεων που υφίστανται μεταξύ των λαών της Ευρώπης, εξαίρει τις κοινές πολιτιστικές αξίες, επιτρέπει την επικοινωνιακή ανταλλαγή γνώμων και ευνοεί την ανάληψη διεθνών δραστηριοτήτων στον επιστημονικό, πολιτιστικό, καλλιτεχνικό και οικονομικό τομέα καθώς και στην κοινωνική σφαίρα»⁽¹⁾.

1. Η συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: αιτιολόγηση του προγράμματος Tempus

1.1. Το πρόγραμμα Tempus εγκαινιάστηκε το 1990 ως πρόγραμμα συνεργασίας στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και σχεδιάστηκε ως αναπόσπαστο τμήμα των προγραμμάτων που παρέχουν βοήθεια για τις οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και στις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Μογγολίας.

1.2. Κατά την τελευταία δεκαετία, το πρόγραμμα υποβλήθηκε σε μία σειρά τροποποιήσεων και προσαρμογών που οφείλονταν κυρίως στην εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ ΕΕ και των ΧΚΑΕ. Έτσι το 1993, όταν ο αριθμός των χωρών που μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στο πρόγραμμα αυτό ήταν 11, αποφασίστηκε να επεκταθεί το πρόγραμμα και προς τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Το πρόγραμμα τροποποιήθηκε ακολούθως δύο φορές ακόμη (Tempus II και Tempus II β) για να συμπεριληφθούν νέα ανεξάρτητα κράτη.

1.3. Σκοπός ήταν να ευνοηθεί η δημιουργία ενός συγκριτικού συστήματος και η πραγματοποίηση βαθύτατων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργηθεί στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς και στην πρώην Σοβιετική Ένωση μία

σύγχρονη μεθοδολογία ακαδημαϊκής διδασκαλίας που να ανταποκρίνεται στις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις των κοινωνιών που μεταβάλλονται ριζικά με στόχο την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών και την ειρηνική συνύπαρξη μεταξύ όλων των λαών της Ηπείρου.

1.4. Για το λόγο αυτό, συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα λόγω της γεωπολιτικής κατάστασης και η περιοχή των Βαλκανίων με βάση την αρχή ότι η συνεργασία στον πανεπιστημιακό τομέα μπορεί να εδραιώσει και να βελτιώσει αισθητά τις νέες δημοκρατίες των Βαλκανίων. Σήμερα, η Κροατία και η Αλβανία, η Βοσνία Ερζεγοβίνη και η FYROM, και ακολούθως η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας αποτελούν μέρος της ομάδας των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Tempus.

1.5. Αρχικά, στο πρόγραμμα Tempus προσδιορίζονταν τρεις τομείς προτεραιότητας:

- 1) υποστήριξη στις μεταρρυθμίσεις των διδακτικών προγραμμάτων,
- 2) μεταρρύθμιση των δομών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της διαχείρισής τους,
- 3) ανάπτυξη και ενσωμάτωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατά τρόπο ώστε να καλύπτεται το χάσμα που υπάρχει μεταξύ των διαφόρων συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι μεταρρυθμίσεις αποβλέπουν κατ' ουσία στην πλήρη τροποποίηση του πρότυπου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ειδικότερα όσον αφορά τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, και της προσαρμογής του στις απαραίτητες οικονομικές μεταρρυθμίσεις ούτως ώστε να βελτιωθεί και να ενισχυθεί ο δεσμός με τον κόσμο της εργασίας.

(1) Απόφαση του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 1999 σχετικά με την έγκριση της τρίτης φάσης του διευρωπαϊκού προγράμματος συνεργασίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Tempus III) (2000-2006), 1999/311/ΕΚ — ΕΕ L 120 της 8.5.1999, σ. 30.

1.5.1. Οι προτεραιότητες αυτές συγκεκριμενοποιούνται κυρίως μέσω των Κοινών Ευρωπαϊκών Σχεδίων (ΚΕΣ που εφαρμόζονται από δίκτυο ιδρυμάτων) και ατομικών υποτροφιών για επισκέψεις στις χώρες εταίρους, που χορηγούνται σε καθηγητές, ερευνητές, εκπαιδευτές, διοικητικούς υπαλλήλους πανεπιστημίων και εκπαιδευτικών συστημάτων, ανώτερους υπουργικούς υπαλλήλους και εμπειρογνώμονες σε θέματα κατάρτισης. Οι εν λόγω επισκέψεις που συμπεριλαμβάνουν ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων, μπορούν να συμβάλουν με καθοριστικό τρόπο στην καλύτερη κατανόηση μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών και στην προσέγγισή τους.

2. Πρόγραμμα Tempus III: επέκταση του προγράμματος προς τις χώρες MEDA

2.1. Το Συμβούλιο, με τροποποίηση της απόφασης 1999/311/ΕΚ, επιθυμεί τώρα να επεκτείνει την εφαρμογή του προγράμματος Tempus και για ορισμένες χώρες της Μεσογείου που ωφελούνται ήδη από το πρόγραμμα MEDA στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.2. Με την έγκριση της απόφασης εταιρικής σχέσεως το πρόγραμμα Tempus θα επεκταθεί έτσι ώστε να συμπεριληφθεί το Μαρόκο, η Αλγερία, η Τυνησία, η Αίγυπτος, η Ιορδανία, η Παλαιστινιακή Αρχή, η Συρία και ο Λίβανος.

2.3. Η απαίτηση της συμπερίληψης των χωρών αυτών καθίσταται απαραίτητη προκειμένου να αποκατασταθούν οι ανισορροπίες που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο των προγραμμάτων συνεργασίας, ειδικότερα στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βασίζεται δε στην τόνωση της συνεργασίας και του διαλόγου με τις επιλέξιμες χώρες της Μεσογείου.

2.4. Προβλέπεται ότι και το Ισραήλ θα συμμετάσχει στην εταιρική σχέση που προβλέπει το πρόγραμμα Tempus. Η συμμετοχή του θα είναι σε αυτοχρηματοδοτούμενη βάση, δεδομένου ότι το Ισραήλ δεν επωφελείται από τις διμερείς συμφωνίες του MEDA.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η συμπερίληψη των χωρών της μεσημβρινής λεκάνης της Μεσογείου στο πρόγραμμα έχει εξαιρετική σημασία, διότι ενισχύει τη δυνατότητα μεγαλύτερης ολοκλήρωσης μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μιας γεωγραφικής περιοχής το οικονομικό δυναμικό της οποίας δεν έχει ως σήμερα αξιολογηθεί επαρκώς.

3.2. Η συνεργασία αυτή που ανάγεται ήδη στη δεκαετία του '60 επεκτάθηκε σημαντικά κατά τη δεκαετία του '90 με την αποφασιστική ώθηση της Διακήρυξης της Βαρκελώνης που εγκρίθηκε τον Νοέμβριο 1995 κατά την Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη.

3.3. Η ΟΚΕ άλλωστε έχει προσφάτως αποφανθεί σχετικά με την αναγκαιότητα μιας στενότερης συνεργασίας με τις χώρες της Μεσογείου⁽¹⁾ υπό το φως κυρίως των γεγονότων της 11ης Σεπτεμβρίου, θεωρώντας τη διακήρυξη της διάσκεψης της Βαρκελώνης ως ουσιαστικό μέσο για να αντιμετωπισθούν οι ανάγκες των χωρών της περιοχής καθώς και οι προκλήσεις που τίθενται από τις εν λόγω σχέσεις.

3.4. Η εν λόγω διαδικασία για την τόνωση της διαμεσογειακής συνεργασίας είχε άλλωστε θετική απήχηση στη διακήρυξη της Λισσαβόνας στην οποία τονίζεται η σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως πολύτιμου εργαλείου για την αντιμετώπιση με υψηλή ποιότητα των νέων προκλήσεων της αγοράς που ολοκληρώνεται ολοένα και περισσότερο.

4. Λαμβάνοντας υπόψη συνεπώς την ολοένα και πιο πιεστική ανάγκη αντιμετώπισης της συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και επιλέξιμων χωρών της Μεσογείου, η ΟΚΕ επικροτεί τη συμμετοχή τους στην εταιρική σχέση Tempus III για πολλούς και διάφορους λόγους που σχετίζονται με την ίδια τη φύση του προγράμματος και των εξωτερικών σχέσεων.

4.1. Το πρόγραμμα Tempus III αποδείχθηκε ήδη στο παρελθόν ότι αποτελεί αποτελεσματικό μέσο για την ανάπτυξη της διαπιστημονικής συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών και τεχνολογίας μεταξύ των χωρών που επωφελούνται από αυτό.

Κατά δεύτερο λόγο, η ίδια η διάρθρωση του προγράμματος είναι ευκόλως εφαρμόσιμη και σε χώρες διαφόρων γεωγραφικών περιοχών, διότι είναι απλή και εύκολα προσαρμόσιμη.

4.2. Προβλέπονται πράγματι τυπολογίες σχεδίων και βασικών δράσεων που αποτελούν τα βασικά μέσα για την επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων που ορίζονται από τις ίδιες τις τρίτες χώρες. Αυτό αποδεικνύεται επίσης και από το γεγονός ότι το διάγραμμα του προγράμματος υιοθετήθηκε επανειλημμένως στο πλαίσιο της πολιτικής συνεργασίας της ΕΕ με άλλες περιφερειακές πραγματικότητες (LINK, ALFA, Medcampus).

4.3. Ας υπενθυμιστεί ό,τι μετά την αποτυχία του προγράμματος Meda Campus (που οφειλόταν εκτός των άλλων μάλλον σε προβλήματα διαχείρισης παρά σε προβλήματα διάρθρωσης), η διαπανεπιστημιακή συνεργασία με τις επιλέξιμες χώρες της Μεσογείου αναστάληκε πλήρως, και διακόπηκε έτσι ένας πολύτιμος δεσμός για την προσέγγιση των λαών και την ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης. Πιστεύουμε ότι η συμπερίληψη των χωρών αυτών στο πρόγραμμα Tempus είναι τώρα το καλύτερο μέσο για να ξαναρχίσει και πάλι αυτό το είδος συνεργασίας.

4.4. Θα είναι σημαντικό από την άποψη αυτή να αναπτυχθεί ένα κατάλληλο σύστημα ενημέρωσης για την ευρύτερη διάδοση του προγράμματος σε όλους τους πανεπιστημιακούς φορείς και ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

4.4.1. Η ΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία ηλεκτρονικού συστήματος πληροφόρησης μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο αυτό το είδος επιστημονικής και πολιτιστικής συνεργασίας.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 18ης Οκτωβρίου 2001 — ΕΕ C 36 της 8.2.2002

4.5. Η ΟΚΕ δεσμεύεται επίσης να παρακολουθήσει την προσαρμογή του προγράμματος έτσι ώστε να ενημερώνει και να παρωθεί την συμμετοχή στο πρόγραμμα Tempus Meda τις κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις των χωρών της Μεσογείου με τις οποίες από χρόνια τώρα διατηρεί εποικοδομητικές σχέσεις στενής συνεργασίας.

4.6. Η ΟΚΕ συνιστά επίσης οι δράσεις που εκλαμβάνονται στο πλαίσιο του προγράμματος Tempus να ενσωματωθούν στις δράσεις που προβλέπονται από άλλα προγράμματα, όπως το 6ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο Έρευνας και Ανάπτυξης καθώς επίσης να συνυπολογίζονται τις λοιπές πρωτοβουλίες, και ειδικότερα την πρωτοβουλία «Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης», η οποία και θα πρέπει να επεκταθεί στις χώρες της Μεσογείου.

Βρυξέλλες, 24 Απριλίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Göke FRERICHS

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Συμφωνία εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ»

(2002/C 149/11)

Την 28η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 2001, και σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα τη «Συμφωνία εταιρικής σχέσης ΑΚΕ-ΕΕ».

Το τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Απριλίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Baeza Sanjuan.

Κατά την 390ή σύνοδο ολομέλειάς της 24ης και 25ης Απριλίου 2002 (συνεδρίαση της 24ης Απριλίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ (2 αποχές) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η αρχή της συνεργασίας ΑΚΕ-ΕΕ βρίσκεται ήδη στη Συνθήκη της Ρώμης, όπου οι υπογράφωντες εξέφρασαν την αλληλεγγύη τους με τις αποικίες και τα υπερπόντια εδάφη, αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να συμβάλουν στην ευημερία τους. Οι συμφωνίες Γιαουντέ Ι και ΙΙ (1963-69 και 1969-75 αντιστοίχως) ρύθμισαν για πρώτη φορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΟΚ και των χωρών ΑΚΕ. Το 1975 υπογράφηκε η Σύμβαση Λομέ Ι, η οποία αναθεωρείτο ανά πενταετία έως τη λήξη της Λομέ ΙV, το 2000.

1.2. Για μεγάλο χρονικό διάστημα η Σύμβαση της Λομέ εθεωρείτο πρότυπο για τις συμφωνίες διεθνούς συνεργασίας λόγω του καινοτόμου χαρακτήρα της. Η αρχή της ισότητας μεταξύ των εταίρων, η σχέση μεταξύ εμπορίου και ενισχύσεων (με μέσα σταθεροποίησης των τιμών και πρωτόκολλα για ειδικά προϊόντα), η προοδευτική εισαγωγή αμοιβαίων δεσμεύσεων πολιτικής φύσεως και η δημιουργία ενός κοινού θεσμικού πλαισίου κατέστησαν τη Σύμβαση της Λομέ πρότυπο αναφοράς στις διεθνείς σχέσεις.

1.3. Ωστόσο, οι πολιτικές αλλαγές που επήλθαν κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 έθεσαν υπό αμφισβήτηση το πρότυπο σχέσης μεταξύ της ΕΕ και των χωρών ΑΚΕ. Ένα μέρος των διατάξεων που συνιστούσαν την εμπορική ουσιαστικά βάση της Σύμβασης της Λομέ αποδείχθηκε μη συμβατό με τους νέους κανόνες που θεσπίστηκαν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η εφαρμογή της Σύμβασης αποδείχθηκε δύσκολη, λόγω της ύπαρξης περίπλοκων διαδικασιών που εμπόδιζαν την πλήρη αξιοποίηση των ενδεχομένων διαθέσιμων πόρων. Παρά τις προβλέψεις της Σύμβασης, η σχετική συμμετοχή των ΑΚΕ στις εμπορικές συναλλαγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έπαψε να μειώνεται και η ανάπτυξη των χωρών αυτών, πλην ορισμένων εξαιρετικών περιπτώσεων, αποδείχθηκε απελπιστική. Η φτώχεια εντάθηκε και επιδεινώθηκε εξαιτίας του πολλαπλασιασμού των ένοπλων συρράξεων. Η αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας έκτακτης ανάγκης ήταν μία ένδειξη των ελλείψεων των μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών πολιτικών, χωρίς να λησμονείται η εκτροπή μέρους των ενισχύσεων από τον τελικό τους στόχο, σε ολίγες περιπτώσεις λόγω διαφθοράς. Η εξαφάνιση της διπολικής διεθνούς τάξης ευνόησε την εμφάνιση δύο πτυχών στις οποίες η Σύμβαση Λομέ παρουσίαζε προφανείς ελλείψεις: της πολιτικής διάστασης και του εκδημοκρατισμού της, μέσω της